

Rapport 2010:20

Arkeologisk förundersökning

Grävning för bergvärme

RAÄ 14

Söderköping stadsäga 2:40
Söderköpings stad och kommun
Östergötlands län

Olle Hörfors

Grävning för bergvärme

Innehåll

Sammanfattning	2
Arkeologisk bakgrund	4
Syfte och frågeställningar	5
Metod	5
Schaktbeskrivning	5
Resultat och tolkning	5
Referenser	5
Tekniska uppgifter	6

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N   F Ö R   A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

I samband med dragning av kulvert för bergvärme mellan de fyra olika husen på tomten 2:40 (gästhemmet Slussen) i Söderköping genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll. Syftet med kontrollen var att undvika att intakta kulturlager skulle beröras av exploateringen.

Tidigare undersökningar i närheten har visat att det aktuella området ligger inom den medeltida staden Söderköping men att de intakta medeltida kulturlagren är täckta av ett 1-1,5 m tjockt lager bestående av omrörda kulturlager och påförda massor. Dessa har förts på i samband med byggandet av Göta kanal.

Schaktdjupet för bergvärmekulverten uppgick till 0,7 m. Inga intakta kulturlager påträffades, däremot omrörda kulturlager innehållande fynd daterade till 1500-1900-tal.

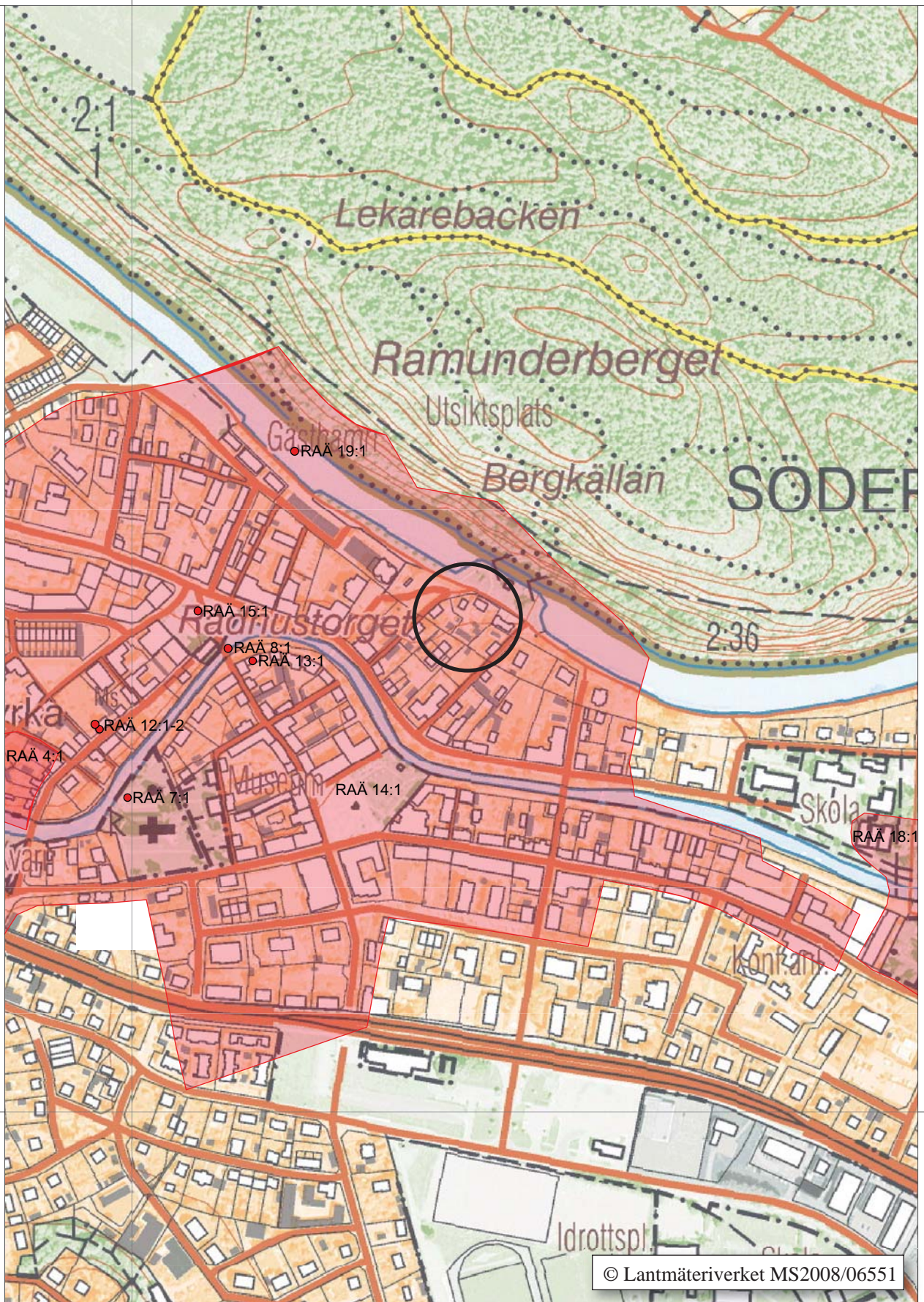
Olle Hörfors
antikvarie

6485000

1530000

6485000

6484000

1530000

6484000

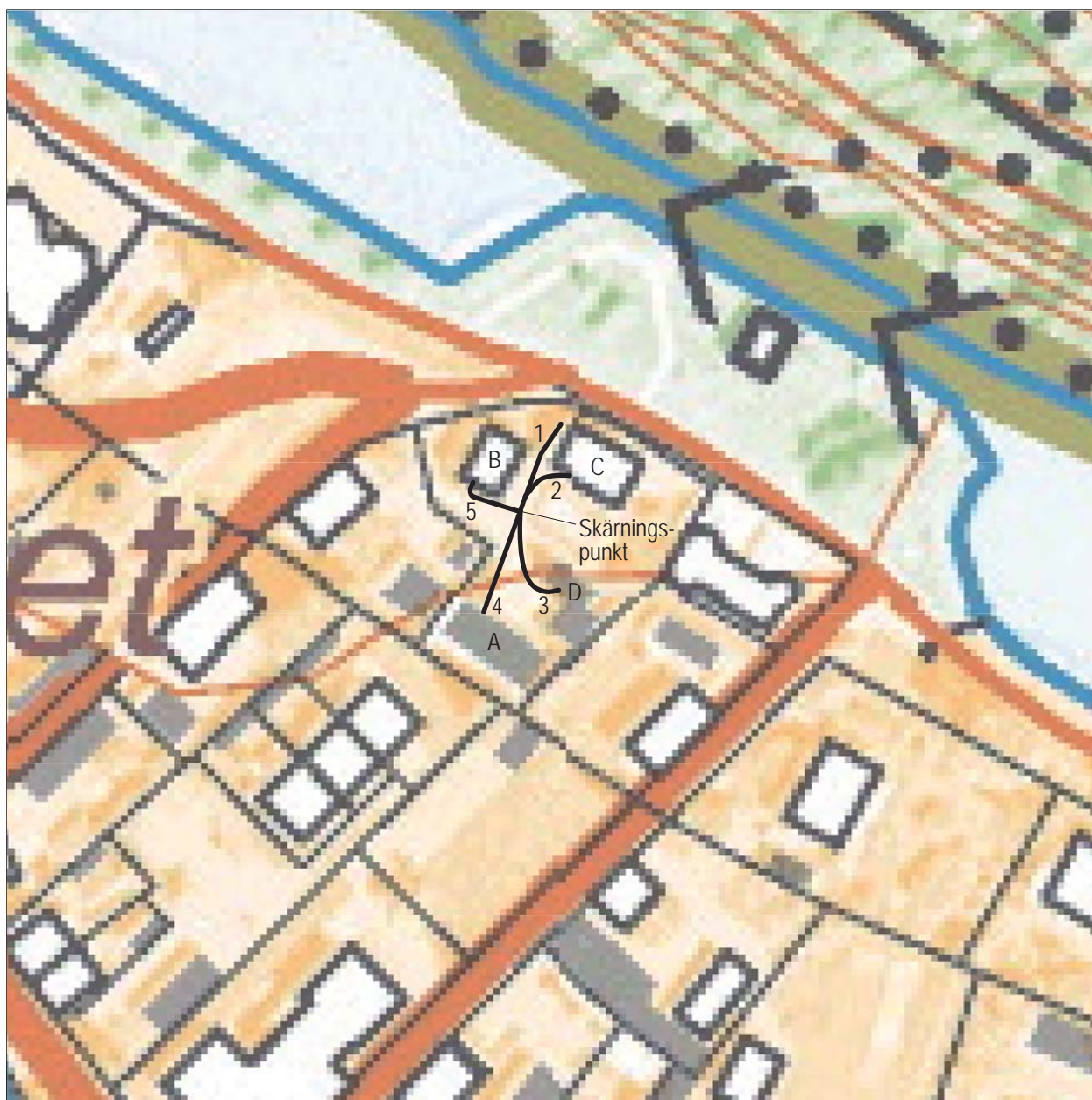
Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8G6g, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Arkeologisk bakgrund

Tomten vid Slussgränd är belägen i nordöstra utkanten av Söderköpings medeltida stadsområde (RAÄ 14) och alldeles intill Göta kanal. Området utgjordes på 1700- och 1800-talen enligt äldre kartmaterial av odlingsmark. Enstaka byggnader sannolikt knutna till jordbruket finns registrerade på kartorna.

I samband med byggandet av Göta kanal dumpades inom området söder om kanalen stora mängder jordmassor. Dessa jordmassor kan – om de är tagna från bortgrävd medeltida bebyggelse, vilket har konstaterats i ett flertal fall – innehålla stora mängder medeltida fynd. Så var till exempel fallet vid undersökningen av östra och mellersta kanalmagasinen (Hörfors 2008).

Vid en arkeologisk förundersökning 1993 på den aktuella tomten konstaterades att intakta kulturlager fanns på ett djup av 1 m under markytan i de centrala delarna av tomten (Feldt/Ullgren 1993). Vid grann-tomten stadsäga 2:36 låg de bevarade medeltida lagren djupare, 1,5 m under mark (Ternström 2001). Vid samma undersökning konstaterades också att området under hög och senmedeltid utgjort tomtmark och hyst bebyggelse som redan förevunnit 1705 då den äldsta stadskartan tillkom. Undersökningar i intilliggande Kanalgatan har också givit rika fynd av bevarade kulturlager och gatuläggningar, bland annat i form av kavelbroar (Björkhager i manus).

Figur 3. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8G6g, med schakten markerade. Skala 1:1000.

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska förundersökningen, i form av antikvarisk kontroll, var att på plats kontrollera att fornlämning inte berördes av schaktarbetena.

En av frågeställningarna var att utröna i vilken omfattning påförda lager med eventuella fynd förekom och på vilken nivå de orörda lagren fanns i exploateringsområdet. Fynden skulle kunna vara till ledning för att datera delar den bebyggelse som togs bort vid anläggandet av Göta kanal.

Metod

Eftersom det var mycket trångt på innegården grävdes schakten med en liten bobcatmaskin, vars skopbredd bara var 0,25 m. Massorna dumpades i en skopa till en frontlastare och kördes ut från tomten. Under arbetet kontrollerades att inga intakta lager påverkades, vilket inte skedde på det aktuella schaktdjupet.

Efter hand som massor togs upp och fynd blev synliga i schaktens omrörda kulturlager togs ett representativt urval av dessa omhand. Därefter ritades de grävda sträckorna in på en plan och en lagerbeskrivning gjordes.

Schaktbeskrivning

Sammanlagt fem sträckor undersöktes.

Sträcka 1 grävdes mellan hus B och C och fram till skärningspunkten. Den löper samman med sträcka 2 strax före skärningspunkten. Sträckan kunde konstateras i sin helhet löpa i gammal vägsträckning. Lagren bestod påförd grus och sten. Enligt fastighetsägaren gick tidigare infarten till fastigheten här. Lagren innehöll enstaka skärvor fajans och porslin men inget äldre.

Sträcka 2 löpte från hus C och ut till skärningspunkten. Den löpte samman med sträcka 1 vid grusplanens början. Sträckan över gräsmattan norr om poolen innehöll mörka omblandade kulturlager. I dessa fanns relativt rikligt med fynd, främst keramik och enklare föremål av järn, som spikar. Skärvorna

omfattade fynd av BII:4-gods med klarglasyr och yngre typer som fajans och porslin. Dateringen kunde sättas till mellan 1500- och 1900-tal.

Sträcka 3 löpte från hus D och fram till skärningspunkten. Sträckan löpte i sin helhet ovanpå en äldre dagvattenledning och i lagren fanns endast grus.

Sträcka 4 löpte från hus A fram till skärningspunkten. Sträckan löpte i samma grusiga väglager som sträcka 1. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

Sträcka 5 löpte från hus B till skärningspunkten. Sträckan löpte i samma grusiga väglager som sträcka 1 och 4. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

De grävda sträckorna nummerades och lagerbeskrevs.

Resultat och tolkning

De uppgrävda massorna kunde konstateras vara belägna ovanför de intakta kulturlagren. Nio skärvor keramik påträffades, med undantag av en skärva var alla yngre än 1800-tal. Skärvorna tillvaratogs ej.

Referenser

- Ericsson J. 1979. *Östra kanalmagasinet, fornlämning nr 14, Söderköpings stad och kommun*. Arkeologisk undersökning, mars 1979. Rapport ÖLM.
- Feldt A-C & Ullgren K. 1993. *Kv von Platen, Söderköpings stad, Östergötland*. Arkeologisk förundersökning, april 1993. Rapport ÖLM.
- Hörfors O. 2008. *Kanalmagasin C och Hamngatan. RAÄ 14, Söderköping 3:63, Söderköpings stad, Östergötlands län*. Rapport 2008:30.
- Ternström C. 2001. *Två brunnar. Smultronstället, Söderköping 2:36, Söderköpings stad och kommun, Östergötland*. Rapport ÖLM.
- Arkivhandlingar i Östergötlands läns museums topografiska arkiv.

Tekniska uppgifter

Område	Slussgränd 8-10
Fastighetsbeteckning	Stadsäga 2:40
Socken	Söderköping
Kommun	Söderköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	RAÄ 14
Ekonomiska kartans blad	086 66, 8g6G, Söderköping
Koordinater	X6483100, Y1530250
Koordinatsystem	Karta från stadsarkitektkontoret i Söderköping
Höjdsystem	-
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens dnr	431-12644-04
Länsstyrelsens beslut	Muntligt
Länsstyrelsens handläggare	Bror-Tommy Sturk
ÖLM dnr	517/04
Kontonr	530146
Uppdragsgivare	Leif Forsell och Charlotta Haag-Forsell
Kostnadsansvarig	Leif Forsell och Charlotta Haag-Forsell
Projektledare	Olle Hörfors
Personal	-
Fältarbetstid	2004-10-12
Yta/Volym/Löpmeter	ca 46 löpmeter
Fynd	Tillvaratogs ej
Foto	Digitalt
Analys	Nej
Grafik	Lasse Norr
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial
ISSN 1403-9273

© Lantmäteriverket MS2008/06551
Rapport 2010:20 © Östergötlands länsmuseum

I samband med dragning av kulvert för bergvärme mellan de fyra olika husen på tomten 2:40 (gästhemmet Slussen) i Söderköping genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll. Syftet med kontrollen var att undvika att intakta kulturlager skulle beröras av exploateringen.

Tidigare undersökningar i närheten har visat att det aktuella området ligger inom den medeltida staden Söderköping men att de intakta medeltida kulturlagren är täckta av ett 1-1,5 m tjockt lager bestående av omrörda kulturlager och påförda massor. Dessa har förts på i samband med byggandet av Göta kanal.

Schaktdjupet för bergvärmekulverten uppgick till 0,7 m. Inga intakta kulturlager påträffades, däremot omrörda kulturlager innehållande fynd daterade till 1500-1900-tal.